

Na temelju članka IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na __. sjednici Zastupničkog doma, održanoj _____ 2009. godine, i na __. sjednici Doma naroda, održanoj _____ 2009. godine, usvojila je

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA IZBORNOG ZAKONA BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

U Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 07/02, 09/02, 20/02, 25/02, 04/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08 i 37/08 - u daljnjem tekstu: ovaj Zakon") u članku 4.19. u stavku (4) riječi: „itd. Broj kandidata manje zastupljenog spola mora biti najmanje jednak ukupnom broju kandidata na listi podjeljenom s tri, zaokruženim na prvi viši cijeli broj.“ zamjenjuju se riječima: „**te između svaka sljedeća tri kandidata u nastavku, kandidatska lista mora sadržavati najmanje jednog kandidata manje zastupljenog spola. U slučaju jednakog broj kandidata ženskog i muškog spola na kandidatskoj listi, ženski spol smatra se manje zastupljenim.**“

Članak 2.

U članku 4.24. u stavku (2) riječi: „se sačinjava u skladu s člankom 4.19. stavak (4) ovoga Zakona“ zamijenjuju se riječima: „**naizmjenice sadrži kandidate jednog i drugog spola.**“

Članak 3.

U članku 5.14. u stavku (2) u točki 2. iza riječi „kandidata“ stavlja se točka i preostali tekst se briše.

U istome članku u stavku (2) točka 3. **se briše.**

Članak 4.

U članku 5.15. u stavku (1) u točki 3. riječi: „kao i imena svih kandidata na listama“ **se brišu.**

Članak 5.

U članku 5.17. u točki 2. riječi: „su dopisana imena kandidata“ zamjenjuju se riječima: „**dopisan je naziv političke stranke, koalicije, neovisnog kandidata ili liste neovisnih kandidata.**“

Članak 6.

U članku 5.23. u stavku (3) riječi: „kao i broj glasova za svakog kandidata na kandidatskoj listi, “ **se brišu.**

Članak 7.

U članku 5.25 u stavku (1) alineja 3) **se briše.**

Članak 8.

U članku 5.26. u stavku (2) riječi: „i kandidatima“ **se brišu.**

Članak 11.

U članku 5.27. u stavku (2) riječi: „i kandidatima“ **se brišu.**

Članak 12.

U članku 5.29. u stavku (2) riječi: „i kandidatima“ **se brišu.**

Članak 13.

U članku 5.31. riječ: „Kandidati“ zamjenjuje se riječima: „ **Ovlašteni predstavnik“.**

Članak 14.

U članku 9.7.a. u stavku (1) riječi: „člankom 4.19. stavak (4)“ zamjenjuju se riječima: **“člankom 4.24. stavak (2)“.**

Članak 15.

U članku 9.8. stavak (2) mijenja se i glasi:

„(2) Mandati koje je osvojila lista raspodjeljuju se među kandidatima s te liste prema njihovom redosljedu na listi.“

U istome članku u stavku (3) riječi: „u skladu s postupkom utvrđenim u članku 9.7. ovoga Zakona.“ zamjenjuju se riječima: **„u kojoj je osvojila najveći broj glasova .“**

Članak 16.

U članku 13.5. stavak (4) mijenja se i glasi:

„ (4) Mandati koje je osvojila lista raspodjeljuju se među kandidatima s te liste prema njihovom redosljedu na listi.“

Članak 17.

U članku 19.5. u stavku (1) u točki a) riječi: „tj. koji su dobili najveći broj glasova“ zamjenjuju se riječju: **„sljedeći“.**

U istome članku u stavku (1) u točki b) u alineji 1) iza riječi: „na svojim listama“ dodaju se nove riječi: **„s najvećim sljedećim količnikom kako je utvrđeno u članku 9.5. ovoga Zakona.“**

U istome članku u stavku (1) u točki b) u alineji 2) riječi: „ili kandidate“ **se brišu.**

U istome članku stavku (1) u točki c) u alineji 2) riječi: „ili kandidate“ **se brišu.**

Članak 18.

U članku 19.6. u stavku (1) riječi: „počevši s najviše rangiranim kandidatom“ zamjenjuju se riječima: **„prema redoslijedu na listi“.**

U istome članku u stavku (2) u točki a) riječi: „dobio najveći broj glasova“ zamjenjuju se riječju: **„sljedeći“.**

U istome članku u stavku (2) u točki b) u alineji 1) iza riječi: „na listi“ dodaju se nove riječi: **„s najvećim sljedećim količnikom kako je utvrđeno u članku 9.5. ovoga Zakona.“**

U istome članku u stavku (2) u točki b) u alineji 2) riječi: „ili kandidatima“ **se brišu.**

Članak 19.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u „Službenom glasniku BiH“.

PREDSJEDATELJ
ZASTUPNIČKOG DOMA PSBIH

Beriz Belkić

PREDSJEDATELJ
DOMA NARODA PSBIH

Ilija Filipović

Obrazloženje

I. USTAVNOPRAVNA I ZAKONSKA OSNOVA ZA UVOĐENJE PROPISA

Ustavnopravna osnova sadržana je u članku IV.4.(a) Ustava BiH kojim je utvrđena nadležnost Parlamentarne skupštine BiH za donošenje zakona, kao i u članku II.4. Ustava BiH kojim se osigurava uživanje prava i sloboda bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, te se ovaj Zakon usklađuje s obavezujućim pravnim načelima iz navedenog članka Ustava BiH.

II. RAZLOZI ZA UVOĐENJE PROPISA I OBJAŠNJENJE ODABRANE POLITIKE

Povjerenstvo za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je sukladno članku 46. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine razmotrilo djelovanje Izbornog zakona Bosne i Hercegovine na ravnopravnost i ravnopravnu zastupljenost spolova, te u skladu s člankom 99. Poslovnika podnosi prijedlog izmjena i dopuna Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine („Sl. glasnik BiH“ br. 16/03) u članku 15. stavak (3) propisuje se da će postotak udjela spolova u tijelima vlasti, uključujući zakonodavnu vlast, u pravilu odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Međutim, na 35. sjednici UN Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW/C/BiH/CO/3 od 2. lipnja 2006. godine) Komitet je u toč. 29. i 30. izrazio zabrinutost zbog nedovoljne zastupljenosti žena u procesima donošenja odluka i pozvao državu članicu da uskladi Izborni zakon Bosne i Hercegovine sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, te pojača i provede mjere za veću zastupljenost žena u izabranim tijelima:

„29. Iako uvažava činjenicu da Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini propisuje ravnopravnu zastupljenost u procesima donošenja odluka, Komitet izražava zabrinutost što nedavni amandmani na Izborni zakon nisu ugradili ovaj aspekt, te je nadalje zabrinut što je uvođenje otvorenih kandidatskih lista na zadnjim izborima rezultiralo značajnim smanjenjem broja žena u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. (...)

30. Komitet zahtijeva da država članica uskladi Izborni zakon sa Zakonom o ravnopravnosti spolova i da pojača i provede mjere za veću zastupljenost žena u izabranim i imenovanim tijelima (...).“¹

---

¹ Zaključni komentari Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena: Bosna i Hercegovina, CEDAW/C/BiH/CO/3 od 2. lipnja 2006. godine, točke 29. i 30.

Venecijanska komisija u svome je mišljenju o izmjenama i dopunama Izbornog zakona kojima je uvedena odredba 4.19. naglasila:

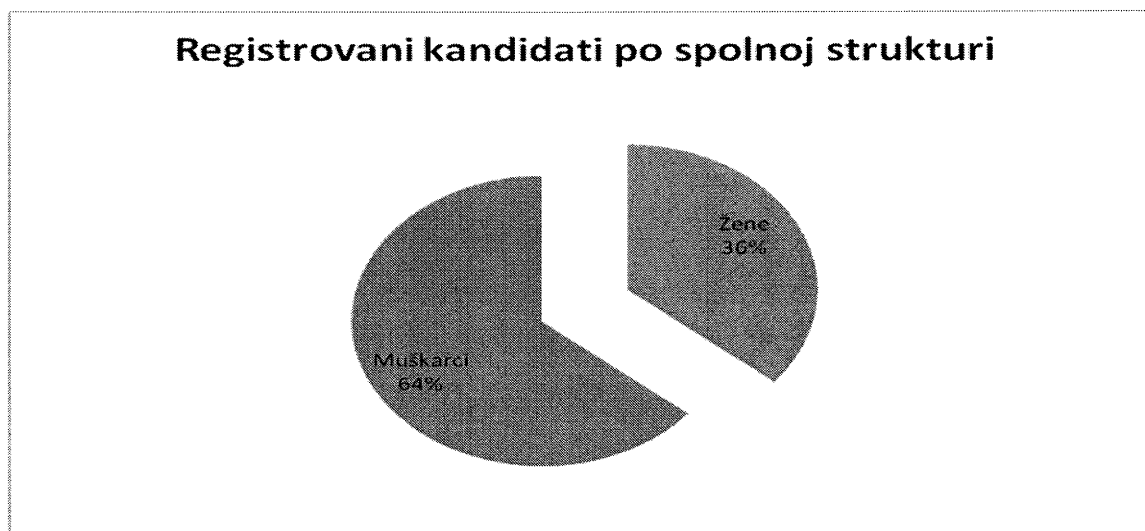
„očito je da je smisao članka 4.19. usmjeren k povećanju broja žena kandidata u vrhu svake kandidatske liste, te da kroz to poveća broj izabranih žena. Postizanje ovog cilja, međutim, bit će otežano kroz postojeći sustav glasovanja po otvorenim listama, koji glasačima omogućuje da zanemare raspored kandidata na listama.“².

Ova zabrinutost Venecijanske komisije bila je opravdana te je posebno primijećena u izborima 2006. godine kada je više od 30 žena izgubilo svoja mjesta u odnosu na kolege muškarce koji su bili niže pozicionirani na kandidatskim listama³.

Stoga je Venecijanska komisija preporučila:

„...Preporučuje se da se razmotri uvođenje sustava koji bi osigurao minimalan postotak za svaki spol u izbornom tijelu, kako bi se osigurao smisao članka 4.19.“⁴

Iako žene čine nešto više od 50% ukupnog biračkog tijela i iako čine više od trećine registriranih kandidata, izborni rezultati su ispod svih međunarodnih standarda i najlošiji su među državama članicama Vijeća Europe. U Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH žene su zastupljene s 14,29%, a u Domu naroda s 13,33%. U međuvremenu je jedna zastupnica, zbog izbora za načelnicu općine, napustila Zastupnički dom, čime je postotak zastupljenosti žena u ovome Domu pao na 9,5%.

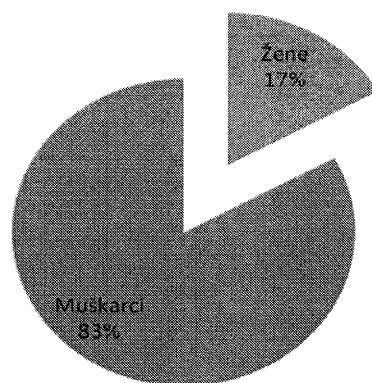

² Mišljenje Venecijanske komisije broj 460/2007 od 15. ožujka 2008.

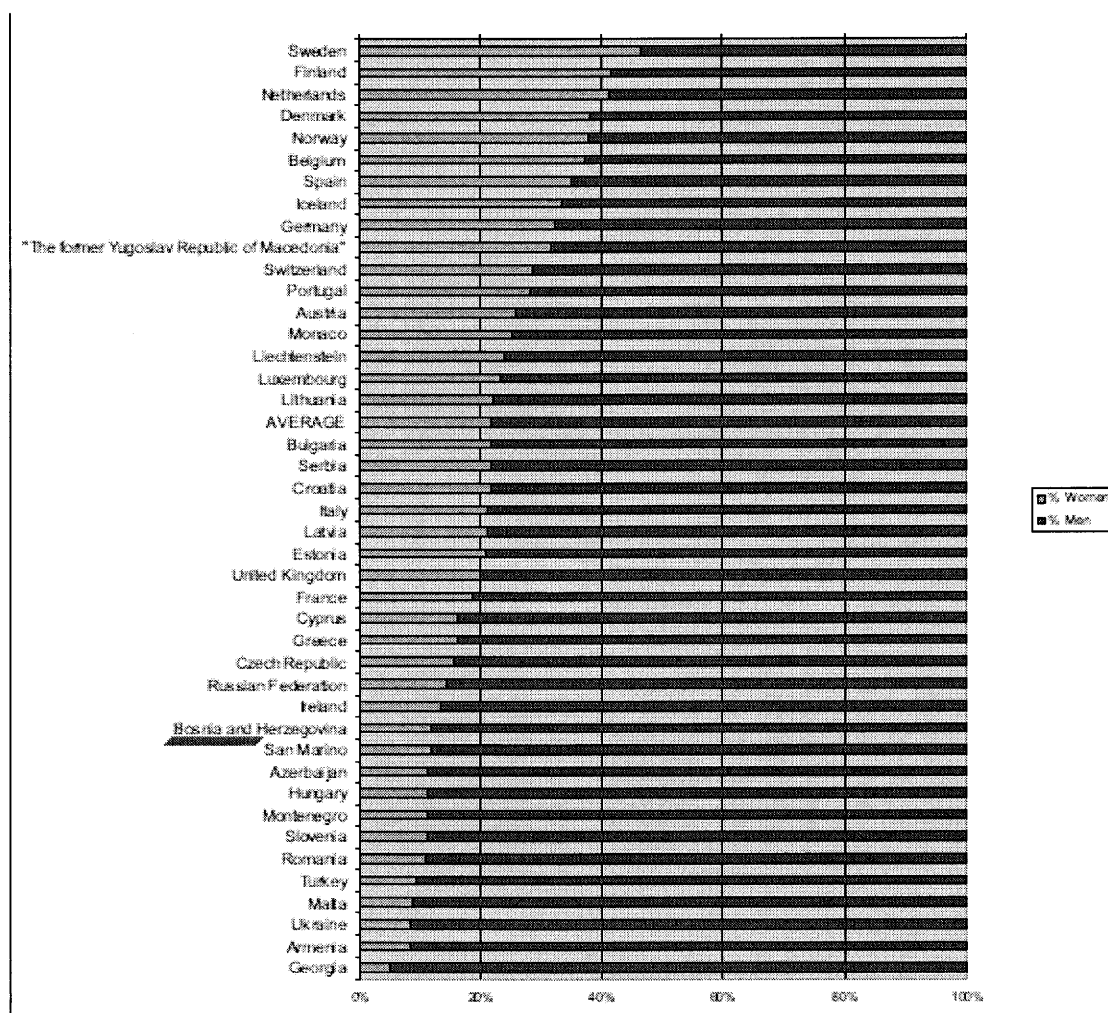
³ BOSNIA AND HERZEGOVINA GENERAL ELECTIONS, OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report , listopad 2006.

⁴ Mišljenje Venecijanske komisije broj 460/2007 od 15. ožujka 2008.

SPOLNA STRUKTURA IZABRANIH ZVANIČNIKA

Bosna i Hercegovina se, u odnosu na druge države članice Vijeća Europe, nalazi nisko na ljestvici kada je u pitanju udjel žena u zakonodavnoj vlasti. (Vidi sliku ispod za odnos u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.)

Radna skupina za pripremu Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, koju je osnovalo Povjerenstvo i čiji su članovi predstavnici/e Povjerenstva za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine i Udruge izbornih dužnosnika u BiH, ocijenila je da sadašnje rješenje u Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine nije doprinijelo povećanju zastupljenosti žena u zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini nego je rezultiralo smanjenjem broja žena u navedenim tijelima.

Utvrđeno je da u sadašnjem sustavu otvorenih lista postoji mogućnost korigiranja situacije samo u okviru izmjene odredaba o dodjeli kompenzacijskih mandata. Međutim, budući da se kompenzacijski mandati ne dodjeljuju na svim razinama vlasti i da je broj kompenzacijskih mandata veoma ograničen, analiza je pokazala da takav pristup ne bi bio dovoljan za postizanje kritične mase zastupljenosti žena u zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini koja bi bila sukladna međunarodnim standardima. Imajući u vidu navedeno, Radna skupina analizirala je sustav zatvorenih lista, pri čemu je ustanovljeno kako bi se zatvaranjem kandidatskih lista osiguralo oko 30% udjela žena u zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini, čime bi se znatno doprinijelo ispunjenju međunarodnih standarda u tom području. Također je konstatirano da bi se zatvaranjem lista otvorila mogućnost za eventualno uvođenje proporcionalnog izbornog sustava u budućnosti, u kojem će stranke lakše koalirati.

Imajući u vidu navedeno, a nakon analize postojećeg izbornog sustava, te analize utjecaja eventualnih izmjena Izbornog zakona BiH na postizanje ravnopravne zastupljenosti obaju spolova, zaključeno je potrebnim izmijeniti i dopuniti Izborni zakon BiH kojim bi se:

1. „zatvorile“ kandidatske liste za redovne mandate,
2. utjecalo na redoslijed spolova na kandidatskim listama za redovne i kompenzacijske mandate.

1. „Zatvaranje“ kandidatskih lista za redovne mandate

Člancima od 3. do 18. Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona mijenjaju se članci Izbornog zakona s konačnim učinkom zatvaranja izbornih lista. To ujedno znači da će glasači na izbornim mjestima svoj glas moći povjeriti jednoj političkoj stranci, koaliciji, listi neovisnih kandidata ili jednom neovisnom kandidatu. Ovakvo je rješenje prihvaćeno u 5 od 15 zemalja Europske unije koje koriste proporcionalni sustav dodjele glasova, i u tim zemljama (Nizozemska, Portugal, Norveška, Španjolska i Poljska) osjetno je ravnopravnija zastupljenost spolova nego u zemljama koje koriste sustav otvorenih kandidatskih lista. Iznimak od ovoga pravila su skandinavske zemlje, ali i kod njih je primjetno da samo mali broj glasača koristi mogućnost davanja glasa pojedinačnom kandidatu (ispod 30%)

OTVORENE LISTE	KVOTE	% žena
1. BELGIJA*	DA, zakon	36.7%
2. CIPAR	DA, političke stranke	14.3%
3. ČEŠKA REPUBLIKA	DA, političke stranke	15.5%
4. GRČKA*	DA, ustav ili zakon	16.0%
5. IRSKA	DA, političke stranke	13.3%
6. LUKSEMBURG	DA, političke stranke	23.3%
7. SLOVAČKA	DA, političke stranke	16.0%
8. SLOVENIJA*	DA, ustav ili zakon	12.2%
9. ŠVEDSKA⁵	DA, političke stranke	47.3%
10. DANSKA	DA, političke stranke	37.4%

U ovoj se tablici može vidjeti utjecaj otvorenih lista i kvota na izborne rezultate.

U zemljama Europske unije koje koriste zatvoreni sustav glasovanja situacija je bolja (vidi tablicu ispod).

ZATVORENE LISTE	KVOTE	% žena
1. NIZOZEMSKA	DA, političke stranke	36.7%
2. PORTUGAL*	DA, ustav ili zakon	21.3%

⁵ Iz dostupnih podataka važno je izdvojiti da u Švedskoj samo mali broj glasača koristi mogućnost glasovanja samo za jednog kandidata na listi, do 30% glasača odlučuje se glasovati neposredno za kandidata, dok većina duje glasove cijeloj kandidatskoj listi.

3. NORVEŠKA	DA, političke stranke	37.9%
4. ŠPANJOLSKA*	DA, zakon	36.3%
5. POLJSKA	DA, političke stranke	20.4%

Zatvaranje kandidatskih lista bi dakle doprinijelo povećanju zastupljenosti žena, a istovremeno se ne umanjuje demokratičnost izbornog procesa u odnosu na sustav otvorenih lista iz tri glavna razloga:

- 1) kandidat koji smatra da bi mogao dobiti neposredni mandat ima mogućnost kandidirati se na izborima kao neovisni kandidat,
- 2) sustav zatvorenih lista već postoji u Izbornom zakonu BiH, a primjenjuje se pri dodjeli kompenzacijskih mandata,
- 3) općenito, moguće je učinkovito osigurati demokratičnost izbornog procesa, osim putem sustava otvorenih lista, normiranjem i uspostavljanjem mehanizama kontrole i zaštite demokratskog procesa unutar političkih stranaka, što se može predvidjeti posebnim zakonom .

Analizirajući rezultate prethodnih općih izbora iz 2006. godine, dolazi se do zaključka kako bi ovom korekcijom broj manje zastupljenog spola porastao s 14,29% na 26,19%, odnosno za 11,90%. Radi postizanja minimalne zastupljenosti spolova u skladu s međunarodnim standardima, potrebno je utjecati i na redoslijed kandidata prema spolu na kandidatskim listama.

2. Izmjene i dopune koje utječu na redoslijed kandidata prema spolu na kandidatskim listama za redovne i kompenzacijske mandate

Imajući u vidu sve navedeno, izmijenjen je članak 4.19. Izbornog zakona BiH kojim se sada dodatno propisuje tko se smatra manje zastupljenim spolom u slučaju jednakoga broja kandidata ženskog i muškog spola na kandidatskoj listi. Također je dodatno preciziran redoslijed kandidata manje zastupljenog spola na listama, što je bitno kako bi se, u skladu s predloženim izmjenama i dopunama, osvojeni mandati dodjeljivali kandidatima prema njihovom redoslijedu na listi.

Člankom 2. Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH mijenja se stavak (2) članka 4. 24. čime se osigurava paritet spolova na kompenzacijskim listama, jer se zahtijeva izmjenični redoslijed kandidata obaju spolova. Na taj će se način povećati udjel žena pri dodjeli mandata, imajući u vidu da se mandati s kompenzacijske liste dodjeljuju prema redoslijedu kandidata na listi.

Izmjenama i dopunama predviđenim pod točkama II.1. i II.2. ovog obrazloženja, odnosno usvajanjem svih predloženih izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH, broj mandata manje zastupljenog spola povećao bi se na oko 30%.

III. USKLAĐENOST ZAKONA S EUROPSKIM ZAKONODAVSTVOM

Izborni zakon Bosne i Hercegovine se izmjenama i dopunama usuglašava sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koji je usklađen s europskim zakonodavstvom.

IV. PROVEDBENI MEHANIZMI I NAČIN OSIGURAVANJA POŠTIVANJA PROPISA

Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine provodi nadzor nad primjenom Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, te je potpuno osposobljeno poduzimati sve potrebne mjere kako bi se osiguralo provođenje ovoga propisa.

V. OBRAZLOŽENJE FINACIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU ZAKONA I FINACIJSKI UČINCI ZAKONA

Predloženim izmjenama i dopunama predviđa se zatvaranje lista, što štedi prostor na glasačkim listićima i samim time smanjuje troškove materijala i tiskanja. Sustav obrade glasačkih listića bit će pojednostavljen, što smanjuje potrebu za angažiranjem dodatnih osoba na obradi listića, čime se dodatno umanjuju troškovi izbornog procesa.

VI. RASPORED PONOVOG PREISPITIVANJA UVEDENOG PROPISA.

Nakon dva izborna ciklusa bit će potrebno ispitati učinke predloženog rješenja, te raditi eventualne izmjene i/ili dopune.

ČLANOVI OSNOVNOG TEKSTA
IZBORNOG ZAKONA BIH KOJI SE MJENJAJU

Član 4.19

(1) Ovjerena politička stranka ili koalicija podnose posebnu kandidatsku listu za svaku izbornu jedinicu.

(2) Za općinske i kantonalne izbore broj kandidata na kandidatskoj listi političke stranke, koalicije ili na listi nezavisnih kandidata može biti veći za deset procenata (10%) od broja mandata koji se dodjeljuju.

(3) Za višečlane izborne jedinice, utvrđene u Poglavljima 9, 10. i 11. ovog Zakona i Vijeće Grada Mostara, broj kandidata na kandidatskoj listi političke stranke ili koalicije može biti veći za najviše pet kandidata od broja mandata koji se dodjeljuju u toj višečlanoj izbornoj jedinici.

(4) Svaka kandidatska lista uključuje kandidate muškog i ženskog spola. Kandidati spola koji je manje zastupljen raspoređuju se na kandidatskoj listi na sljedeći način: najmanje jedan kandidat manje zastupljenog spola među prvih dva kandidata, dva kandidata manje zastupljenog spola među prvih pet kandidata i tri kandidata manje zastupljenog spola među prvih osam kandidata, itd. Broj kandidata manje zastupljenog spola mora biti najmanje jednak ukupnom broju kandidata na listi podijeljenom sa tri, zaokruženim na prvi viši cijeli broj.

(5) Kandidatska lista sadrži ime i prezime svakog kandidata na listi, jedinstveni matični broj, adresu prebivališta, izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih, broj važeće lične karte i mjesto njenog izdavanja, potpis predsjednika političke stranke, odnosno predsjednika političkih stranaka u koaliciji. Uz prijedlog liste dostavlja se izjašnjenje svakog od kandidata na listi o prihvatanju kandidature, izjava da nema smetnji iz člana 1.10 stav (1) tačka 5. ovog Zakona i izjava o imovinskom stanju kandidata iz člana 15.7 ovog Zakona. Izjašnjenje i izjave moraju biti ovjerene na način propisan zakonom ili kod nadležne općinske izborne komisije.

(6) Izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih iz stava (5) ovog člana koristit će se kao osnov za ostvarivanje prava na izabranu odnosno imenovanu funkciju za koju je uslov izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih u izbornom ciklusu za koji je kandidatska lista podnesena. (7) Kandidat ima pravo da se ne izjasni o svojoj pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih na kandidatskoj listi, ali neizjašnjavanje će se smatrati kao odustajanje od prava na izabranu, odnosno imenovanu funkciju za koju je uslov izjašnjenje o pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi ostalih.

(8) Ako se na kandidatskim listama nalazi veći broj kandidata od broja propisanog stavovima (2) i (3) ovog člana ili kandidatska lista ne ispunjava uslove iz stava (4) ovog člana, Centralna izborna komisija BiH ovjerit će kandidatsku listu do broja na listi koji ispunjava uslove propisane ovim Zakonom.

Član 4.24

(1) Svaka politička stranka ili koalicija, koja je ovjerena da predloži kandidate za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ili za Narodnu skupštinu Republike Srpske podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH kandidatsku listu za kompenzacijske mandate. Ta lista dostavlja se za svaki od navedenih organa za koji je politička stranka ili koalicija ovjerena, u roku od pet dana od dana ovjere listi kandidata u skladu s članom 4.21 ovog Zakona.

(2) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate sadrži samo imena kandidata koji se već nalaze na redovnim kandidatskim listama koje je podnijela politička stranka ili koalicija za jednu ili više višečlanih izbornih jedinica. Kandidati koji se nalaze na kandidatskoj listi za kompenzacijske mandate mogu biti sa liste bilo koje višečlane izborne jedinice jednog entiteta i za isti izborni nivo. Kandidatska lista za kompenzacijske mandate se sačinjava u skladu sa članom 4.19 stav (4) ovog Zakona.

(3) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate može sadržati maksimalno onoliko imena kandidata koliko je političkoj stranci ili koaliciji već ovjereno na svim redovnim kandidatskim listama za sve višečlane izborne jedinice jednog entiteta i za isti izborni nivo.

(4) Kandidatska lista za kompenzacijske mandate neće se štampati na glasačkom listiću i koristi se samo u svrhu dodjele kompenzacijskih mandata na osnovu članova 9.7, 10.6 i 11.6 ovog Zakona. Liste objavljuje u "Službenom glasniku BiH" i sredstvima javnog informiranja Centralna izborna komisija BiH.

Član 5.14

(1) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje formu i sadržaj glasačkog listića za sve nivoe neposrednih izbora u Bosni i Hercegovini.

(2) Glasački listić omogućava biraču da glasa samo za jednu od sljedećih opcija:

1. nezavisnog kandidata; ili

2. političku stranku, koaliciju ili listu nezavisnih kandidata; ili

3. mogućnost da, u okviru kandidatske liste jedne političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata, označi jednog ili više kandidata. Ako je birač ispravno označio jednog ili više kandidata na jednoj listi, smatra se da je ta lista dobila jedan važeći glas u svrhu raspodjele mandata.

(3) Birač može glasati samo na način koji je utvrđen u ovom članu.

Član 5.15

(1) Glasački listić sadrži samo sljedeće podatke:

1. datum izbora;

2. naziv organa za koji se vrši izbor;

3. nazive političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i imena nezavisnih kandidata s oznakom «nezavisni kandidat», po redoslijedu utvrđenom na zbirnoj listi žrijebanjem provedenim kako bi se odredio njihov redoslijed na glasačkom listiću, kao i imena svih kandidata na listama i

4. uputstvo o načinu korištenja i ispunjavanja glasačkog listića.

(2) Za svaku političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata, žrijebanjem se izvlači broj, kako bi se odredio njihov redoslijed na glasačkom listiću. Broj dobijen žrijebanjem koristi se za određenu političku stranku ili koaliciju za svaki nivo izbora za koji se ta politička stranka ili koalicija pojavljuje na glasačkom listiću. Centralna izborna komisija BiH objavljuje mjesto, datum i vrijeme održavanja žrijebanja za redoslijed na glasačkom listiću. Predstavnici političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata, nezavisnih kandidata i drugi akreditirani posmatrači mogu prisustvovati žrijebanju.

Član 5.17

Glasački listić je nevažeći:

1. ako nije ispunjen, ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojoj je političkoj stranci, koaliciji, nezavisnom kandidatu ili listi nezavisnih kandidata birač dao svoj glas;

2. ako su dopisana imena kandidata; ili

3. ako je označeno više od jedne političke stranke, koalicije, nezavisnog kandidata ili liste nezavisnih kandidata; ili

4. ako se na osnovu oznaka, koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet; ili

5. ako birač označi glasački listić na način drugačiji od onog koji je utvrđen u članu 5.14 ovog zakona.

Član 5.23

(1) Ako se brojanje glasačkih listića vrši na biračkom mjestu, birački odbor počinje utvrđivati rezultate glasanja nakon završetka procesa glasanja i zatvaranja biračkog mjesta.

(2) Birački odbor prvo broji neiskorištene i upropaštene glasačke listiće i stavlja ih u odvojene pakete koji se nakon toga zapečate.

(3) Birački odbor nakon toga odvojeno broji birače koji su potpisali izvode iz Centralnog biračkog spiska, birače koji su potpisali poseban izvod iz člana 5.18 ovog Zakona, te utvrđuje ukupan broj birača, koji su glasali na biračkom mjestu, i upisuje ove podatke u odgovarajuće obrasce. Birački odbor zatim otvara jednu po jednu glasačku kutiju i broji

koverta sa nepotvrđenim glasačkim listićima, ako ih ima, kao i glasačke listiće koji se nalaze u glasačkoj kutiji. Nakon toga, birački odbor broji važeće glasačke listiće kojima je glasano za svaku pojedinu političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata, kao i broj glasova za svakog kandidata na kandidatskoj listi, te utvrđuje broj nevažećih glasačkih listića.

Član 5.25

(1) Osim u slučaju kad Centralna izborna komisija BiH utvrdi da će se brojanje djelimično ili u potpunosti obaviti u centrima za brojanje, u skladu sa članom 5.22 stav (2) ovog Zakona, nakon zatvaranja biračkog mjesta i završetka postupka brojanja, birački odbor u odgovarajuće obrasce unosi sljedeće podatke:

- 1) ukupan broj glasova;
- 2) ukupan broj važećih glasova za svaku političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata i nezavisnog kandidata;
- 3) ukupan broj glasova za svakog pojedinačnog kandidata na kandidatskoj listi;
- 4) ukupan broj nevažećih glasačkih listića, posebno navodeći broj glasačkih listića koji su nevažeći jer nisu ispunjeni, a posebno broj glasačkih listića koji su nevažeći jer su pogrešno ispunjeni;
- 5) ukupan broj upropaštenih glasačkih listića;
- 6) ukupan broj nepotvrđenih glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji, ako ih ima i
- 7) ukupan broj neiskorištenih glasačkih listića.

(2) Zapisnik o radu biračkog odbora i odgovarajuće obrasce potpisuju svi članovi biračkog odbora. Ako neki član odbije da se potpiše, predsjednik ili jedan od članova koji se potpisuju to će evidentirati zajedno sa razlozima nepotpisivanja.

Član 5.26

(1) Nakon utvrđivanja rezultata glasanja, birački odbor odmah, a najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta, dostavlja nadležnoj općinskoj izornoj komisiji zapisnik o radu biračkog odbora, izvod iz Centralnog biračkog spiska, sve posebne obrasce iz člana 5.18 ovog Zakona, sve nepotvrđene glasačke listiće, važeće glasačke listiće, nevažeće glasačke listiće, te odvojeno neiskorištene i upropaštene glasačke listiće, kao i sve druge obrasce koje zahtijeva Centralna izborna komisija BiH. Predsjednik biračkog odbora zadržava primjerak izvještaja o rezultatima glasanja.

(2) Predsjednik biračkog odbora javno izlaže detaljni tabelarni prikaz rezultate glasanja na biračkom mjestu po političkim subjektima i kandidatima kako bi javnost mogla imati uvid u njih, a kopije rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada biračkog odbora na njihov zahtjev.

(3) Birački odbor isporučuje sav preostali izborni materijal općinskoj izornoj komisiji.

Član 5.27

(1) Nakon što od biračkih odbora dobije svu dokumentaciju i materijale za izbore, općinska izborna komisija utvrđuje objedinjene zbirne rezultate glasanja provedenog na teritoriji te općine za organe na svim nivoima vlasti za koje su provedeni izbori i o tome sastavlja zapisnik, koji se podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta. Objedinjeni zbirni rezultati glasanja za općinu sadrže iste podatke prema članu 5.25 ovog Zakona. Općinska izborna komisija zadržava primjerak objedinjenih zbirnih rezultata glasanja i distribuira ga drugim izbornim organima, u skladu sa propisima Centralne izborne komisije BiH.

(2) Općinska izborna komisija javno će izložiti detaljni tabelarni prikaz za objedinjene zbirne rezultate izbora po političkim subjektima i kandidatima kako bi javnost mogla imati uvid u njih, a kopije objedinjenih rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada općinske izborne komisije na njihov zahtjev.

Član 5.29

(1) Centralna izborna komisija BiH utvrđuje rezultate svih neposrednih i posrednih izbora obuhvaćenih ovim zakonom istekom roka za podnošenje prigovora, žalbe, odnosno nakon pravosnažnosti odluka.

(2) Propisima Centralne izborne komisije BiH određuju se redoslijed utvrđivanja izbornih rezultata za organe na svim nivoima vlasti, način na koji se detaljan tabelarni prikaz rezultata glasanja stavlja na raspolaganje javnosti, te način objavljivanja izbornih rezultata. Detaljan tabelarni prikaz rezultata glasanja uključuje rezultate na nivou biračkog mjesta po političkim subjektima i kandidatima, s tim da se ne naruši tajnost glasanja, utvrđena članom 5. 10 ovog Zakona.

Član 5.31

Ako Centralna izborna komisija BiH naredi ponovno brojanje glasačkih listića, tačno će navesti koji će se glasački listići ponovno brojati, kao i datume, mjesta i postupke za ponovno brojanje. Kandidati političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisni kandidati koji se pojavljuju na glasačkom listiću za koji se vrši ponovno brojanje, kao i drugi akreditirani posmatrači, mogu biti prisutni u toku ponovnog brojanja.

Član 9.7a

(1) Izuzetno od odredbi člana 9.6 i 4.24 ovog Zakona, politička stranka i koalicija koja na kandidatskoj listi za kompenzacione mandate nema više kandidata, a ima još osvojenih mandata za raspodjelu, može po obavještenju Centralne izborne komisije BiH u roku od 48 sati na propisanom obrascu dostaviti dopunsku kandidatsku listu za kompenzacione mandate u skladu s članom 4.19 stav (4) ovog Zakona. (2) Postupak podnošenja dopunske kandidatske liste za kompenzacione mandate i formu obrasca iz stava (1) ovog člana Centralna izborna komisija BiH propisat će posebnim uputstvom.

Član 9.8

(1) Ako prilikom raspodjele u skladu sa članovima 9.5, 9.6 i 9.7 ovog Zakona budu dobijeni identični količnici, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

(2) Mandati koje lista dobije raspodjeljuju se najprije među kandidatima sa liste, od kojih je svaki dobio najmanje pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je dobila ta lista i to dodjelom mandata redoslijedom od najvećeg do najmanjeg broja glasova. Ako ima još mandata koje treba dodijeliti listi, a preostali kandidati su dobili manje od pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, raspodjela mandata među preostalim kandidatima te liste vrši se prema njihovom redoslijedu na listi.

(3) Ako politička stranka ili koalicija nema na listi dovoljan broj kandidata da popuni mjesta koja su joj dodijeljena, mandat se prenosi na kandidatsku listu te političke stranke ili koalicije u drugoj izbornoj jedinici u skladu sa postupkom utvrđenim u članu 9.7 ovog Zakona.

Član 13.5

(1) Raspodjela mandata za kantonalnu skupštinu i općinsko vijeće, odnosno skupštinu općine vrše se u skladu sa članom 9.5 ovog Zakona.

(2) Ako je političkoj stranci, koaliciji ili listi nezavisnih kandidata dodijeljen broj mandata koji je jednak broju kandidata na njihovoj listi, a pri tome je ostalo još mandata koje treba dodijeliti, preostali količnici te političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata zanemaruju se pri raspodjeli preostalih mandata. Ako nezavisni kandidat osvoji mandat, preostali količnici tog nezavisnog kandidata zanemaruju se pri raspodjeli preostalih mandata.

(3) Ako je rezultat isti zbog identičnih količnika, mandat se dodjeljuje žrijebanjem.

(4) Mandati koje je osvojila lista raspodjeljuju se najprije među kandidatima sa te liste, od kojih je svaki dobio najmanje pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, i to dodjelom mandata prema redoslijedu od najvećeg do najmanjeg broja glasova. Ako je pri tome ostalo još mandata koje treba dodijeliti listi, a preostali kandidati su dobili manje od pet procenata (5%) od ukupnog broja važećih glasova koje je ta lista dobila, raspodjela mandata među preostalim kandidatima sa liste vrši se prema njihovom redoslijedu na listi.

Član 19.5

(1) Prvo se vrši dodjela mandata koji se popunjavaju iz gradske izborne jedinice, prema formuli utvrđenoj u članu 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ako dodjela mandata iz gradske izborne jedinice ne omogućuje minimalnu zastupljenost bilo kojeg od konstitutivnih naroda i/ili iz reda ostalih na način utvrđen u skladu s članom 19.4 stav (1) ovog Zakona, primjenjivat će se slijedeći metod:

a) jedan ili više posljednjih mandata koji će se dodjeljivati iz gradske izborne jedinice potreban za ispunjavanje kvota bilo kojeg od konstitutivnih naroda odnosno iz reda ostalih dodjeljuje se jednom ili više kandidata iz reda odgovarajućeg

konstitutivnog naroda i/ili iz reda ostalih koji je tj. koji su dobili najveći broj glasova sa liste političke stranke, sa liste nezavisnih kandidata ili sa liste koalicije kojima je mandat dodijeljen prema članu 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ukoliko se mandat utvrđen prema formuli iz člana 9.5 stav (1) ovog Zakona dodijeli nezavisnom kandidatu, primjenjuje se tačka b) ovog člana.

b) Ako politička stranka, lista nezavisnih kandidata ili koalicija kojima je mandat dodijeljen na način utvrđen u članu 9.5 stav (1) ovog Zakona ne posjeduje dovoljan broj odgovarajućih kandidata na listi svoje gradske izborne jedinice, ili ako bi mandat, prema članu 9.5 ovog Zakona, bio dat jednom ili više nezavisnih kandidata, mandat se prenosi:

- 1). na političku stranku ili stranke, listu ili liste nezavisnih kandidata ili koaliciju ili koalicije koje imaju takve preostale kandidate na svojim listama;
- ili
- 2). na nezavisnog kandidata ili kandidate iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji ima drugi po redu najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.

c) Ako se nijedan kandidat iz reda jednog ili više datih konstitutivnih naroda ili iz reda ostalih ne nađe u skladu sa stavom a) i b) ovog člana, mandat se prenosi na:

- 1). političku stranku, listu nezavisnih kandidata ili listu koalicije koja raspolaže tim kandidatima preostalim na listi bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta koja su popunjena iz ovih izbornih jedinica dodijeljena u skladu s članom 19.6 ovog Zakona ili
- 2). na nezavisnog kandidata ili kandidate iz reda odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji su se kandidovali za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, a koji ima najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.

(2) Član 9.5 stav (2) ovog Zakona se ne primjenjuje kada se dodjeljuju mandati iz ovog člana.

Član 19.6

(1) Mandati koji se popunjavaju iz izbornih jedinica gradskih područja nakon toga se dodjeljuju prema formuli utvrđenoj u članu 9.5 ovog Zakona. Mandati se dodjeljuju pojedinačno počevši sa najviše rangiranim kandidatom u svakoj izornoj jedinici gradskog područja i nastavlja se na sličan način kako bi se popunilo svako dostupno mjesto iz svake izborne jedinice gradskog područja. Redoslijed popunjavanja mandata dodjeljenih svakoj izornoj jedinici gradskog područja za svaki od tri uzastopna koraka određuje se trijebanjem. Žrijebanje organizuje Centralna izborna komisija BiH.

(2) Ukoliko bi dodjela mandata iz izborne jedinice gradskih područja vodila ka zastupljenosti jednog konstitutivnog naroda i/ili iz reda ostalih preko kvote koja je utvrđena prema članu 19.4 stav (4) ovog Zakona, primjenjivat će se slijedeći metod:

- a) Mandat će biti preraspodijeljen kandidatu koji ne pripada datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji je dobio najveći broj glasova na

listi političke stranke, liste nezavisnih kandidata ili koalicije kojima je mandat dodijeljen u skladu sa članom 9.5 stav (1) ovog Zakona. Ako bi se mandat prema formuli iz člana 9.5 stav (1) ovog Zakona dodjeljivao nezavisnom kandidatu, primjenjivat će se tačka b) ovog člana.

b) Ako takav kandidat ne postoji ili ako bi se mandat prema formuli iz člana 9.5 stav 1. ovog zakona dodjeljivao nezavisnom kandidatu, mandat se prenosi u istu izbornu jedinicu gradskog područja ili:

1). političkoj stranci, listi nezavisnih kandidata ili koalicije koja ima kandidata koji ne pripada datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji je preostao na listi;

ili

2). nezavisnom kandidatu ili kandidatima koji ne pripada/ju datom konstitutivnom narodu i/ili iz reda ostalih koji imaju najveći sljedeći količnik kao što je to utvrđeno u članu 9.5 ovog Zakona.

c) Ako ne postoji takav kandidat u skladu sa tačkom a) i b) ovog člana, mandat odnosno mandati se prenose na:

1). političku stranku, listu nezavisnih kandidata ili koalicije koja ima takvog kandidata koji je preostao na listi iz bilo koje druge izborne jedinice gradskog područja nakon što su mjesta popunjena iz te izborne jedinice gradskog područja bila dodijeljena u skladu sa članom 19.6 ovog Zakona;

ili

2). nezavisnog kandidata iz odgovarajućeg konstitutivnog naroda ili iz reda ostalih koji se kandidovao za bilo koju izbornu jedinicu gradskog područja, a koji je dobio najveći količnik kao što je to utvrđeno članom 9.5 ovog Zakona.